ANALELE ȘTIINȚIFICE ALE UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI
TOM LXXI, 5, ȘTIINȚE JURIDICE, 2025

DOI: 10.47743/jss-2025-71-5-6

Încheierea căsătoriei în sistemele de drept comparat

The Solemnization of Marriage in the Comparative Law Systems

Gabriela-Ingryd RADU[1]

Rezumat: Încă din cele mai vechi timpuri, căsătoria reprezintă o instituție juridică de o importanță considerabilă în ceea ce privește întemeierea de legături juridice între persoane, recunoscută chiar și în calitate de drept al tuturor într-o multitudine de tratate internaționale. Ce se întâmplă, însă, când acest drept poate fi afectat de diferențele dintre sistemele de drept pe care se bazează legile anumitor state? Prezenta lucrare urmărește definirea termenului de căsătorie în viziunea legiuitorului român, discutarea condițiilor formale și de fond pentru încheiere, precum și aplicarea acestor noțiuni în sistemele de drept comparat (spre exemplu, dreptul francez, dreptul islamic, common law în Regatul Unit, etc.). Mai mult, se va explora semnificația istorică a căsătoriei în dreptul roman, dar și latura sa religioasă, prin valorificarea noțiunilor de drept canonic în materie.

Cuvinte-cheie: Căsătorie, condiții, drept comparat, common law, drept islamic

Abstract: Ever since ancient times, marriage is a law institution of considerable importance as far as creating legal connections between individuals is concerned, that has been recognized even as a right for everyone in various international treaties. However, what happens when this right can be affected by the differences between the law systems the states base their legislation on? The following work aims at defining the term of marriage in the Romanian legislation, discussing the conditions for solemnization and applying these notions in the comparative law systems (for example, French law, Islamic law, common law in the United Kingdom, etc.). Furthermore, the historical meaning of marriage in the Roman law is to be explored, along with the religious significance of it, by using canon law notions.

Keywords: Marriage, conditions, comparative law, common law, islamic law

1. Introducere – problematici frecvente în materia căsătoriei

Căsătoria poate fi definită, în primul rând, drept o uniune a persoanelor, creatoare de legături juridice, având loc cu scopul principal de a întemeia o familie. Deși cele mai multe definiții doctrinare țin să insiste pe diferențierea sexuală a partenerilor, precizând în mod expres faptul că această uniune are loc între bărbat

[1] Student Licență (anul al III-lea), Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

și femeie, realitatea socială a relațiilor între persoane de același sex a dus la recunoașterea la o scară mai largă a drepturilor persoanelor queer și la importante modificări legislative în ceea ce privește modalitățile în care aceste relații pot fi ocrotite din punct de vedere legal, așadar putem spune că în vremurile curente, căsătoria nu mai este o uniune condiționată în mod nemijlocit de sex, ci de pura intenție de asociere, căpătând o nouă stare juridică de persoane căsătorite, și de a beneficia de efectele personale și patrimoniale ce survin în urma obținerii acestei calități.

De asemenea, se pot surprinde discuții în contradictoriu și în privința scopului primordial al căsătoriei, anume cel de a întemeia o familie. De cele mai multe ori, noțiunea de familie se presupune că include și eventuali copii care să se afle în grija soților, însă din ce în ce mai multe cupluri se confruntă cu probleme de fertilitate sau, deși apte, iau decizia în cunoștință de cauză de a nu procrea. În Codul Civil român, legiuitorul a adăugat mențiunea că familia nu se întemeiază numai pe căsătoria liber consimțită dintre soți, ci și pe dreptul, respectiv îndatorirea acestora de a asigura creșterea și educarea propriului copil[2], fapt care duce la o interpretare a normei care nu face altceva decât să favorizeze presiunea socială de a procrea ca finalitate absolută a căsătoriei, uneori în pofida voinței tinerilor căsătoriți, deși intenția legiuitorului nu a fost să impună nașterea copiilor ca element definitoriu al familiei. În condițiile în care se pune problema existenței unei familii efective chiar și în lipsa unui copil, este incontestabil faptul că familia și căsătoria sunt două entități de o profundă însemnătate datorită raporturilor juridice și afective pe care ambele le declanșează, însă niciuna nu se poate baza strict pe această obligație nescrisă de a procrea și nici nu trebuie să reprezinte neapărat scopul final al căsătoriei.

Altă problemă a definiției familiei apărând în Codul Civil român este cea a dependenței aparente a conceptului de familie pe încheierea unei căsătorii liber consimțite între soți, lucru care nu ar trebui să fie susținut în eventualitatea în care sunt reglementate și alte forme de conviețuire precum concubinajul, parteneriatul civil și familia monoparentală. În legislația altor state precum Germania[3], Portugalia[4] sau Spania[5], familia este un termen cuprinzător ce nu se caracterizează prin dependență de încheierea căsătoriei.

[2] Codul Civil al României, 2025, art. 258.

[3] Codul Civil german (Bürgerliches Gesetzbuch) reglementează căsătoria, filiația și autoritatea părintească fără să întemeieze familia pe încheierea căsătoriei. Mai mult, în Constituția germană (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland), formularea articolului 6 sugerează că familia (Ehe) și căsătoria (Familie) sunt protejate de către stat în mod distinct, https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/BGB.pdf, accesat la data de 13.02.2026.

[4] Codul Civil portughez definește căsătoria în articolul 1577 ca fiind un contract între două persoane ce vor să formeze o familie în spiritul comunității de viață și nu induce ideea că cele două concepte sunt interdependente, https://www.codigocivil.pt/pesquisar?frase=1577&buscar.x=0&buscar.y=0, accesat la data de 13.02.2026

[5] În legislația spaniolă nu există nicio definiție a noțiunii de familie de acest tip. În mod regional, sunt reglementate uniuni de fapt (parejas de hecho) care, deși nu prezintă o

2. Încheierea căsătoriei în dreptul românesc

Căsătoria este definită atât în Codul Civil la articolul 259, cât și în Constituție, la articolul 48. Aceasta este reglementată pe tot parcursul Titlului II al Codului Civil, numit generic „Căsătoria", unde se regăsesc prevederi în legătură cu logodna, încheierea căsătoriei, nulitatea absolută și relativă și regimurile matrimoniale.

O primă condiție de fond pentru încheierea valabilă a căsătoriei este consimțământul valabil, ce trebuie să existe (exprimat în fața ofițerului de stare civilă), să fie exprimat în cunoștință de cauză (adică persoanele care îl exprimă să aibă discernământ la momentul respectiv, sub sancțiunea nulității), serios (nu dat *jocandi causa* sau din simplă curtoazie), personal, simultan și neviciat.

În al doilea rând, o condiție reprezentând, de altfel, și declanșatorul unor dezbateri aprinse, este vârsta matrimonială de minim 18 ani, ca regulă generală. Cu titlu de excepție, însă, minorul de 16 ani se poate căsători în eventualitatea în care a fost emancipat conform art. 40 C. Civ., dar și când nu a fost emancipat, dar îndeplinește cumulativ anumite criterii. Minorul aflat în cea din urmă situație se poate căsători dacă există încuviințarea părinților, respectiv a tutorelui și autorizarea instanței de tutelă, este invocat un motiv temeinic și se eliberează un aviz medical atestând aptitudinea psihologică și fiziologică a minorului de a se căsători. Nu există în materie o enumerare exhaustivă a scenariilor care constituie, într-adevăr, motive temeinice în justificarea necesității încheierii căsătoriei, dar sunt apreciate de către instanță, în funcție de fiecare speță. În practică, raporturile intime notorii dintre cei doi parteneri, concubinajul chiar și de scurtă durată, sarcina minorei, nașterea unui copil, sau boala gravă a unuia dintre aceștia au fost apreciate de către judecător ca fiind motive temeinice[6]. În total asentiment cu opiniile doctrinare, consider că aceste motive temeinice ar trebui să fie limitate strict la situații care se referă la ocrotirea interesului superior al minorului (spre exemplu, cazurile de violență în familie, sarcina, etc.), judecătorii trebuind să dea dovadă de o mai mare strictețe în soluționarea unei astfel de chestiuni și să elaboreze cercetări mai detaliate atunci când sunt puși în fața unor asemenea spete. Relațiile intime notorii și concubinajul de scurtă durată nu pot fi veritabile motive temeinice pentru încheierea căsătoriei de către un minor, întrucât căsătoria în sine, ca stare juridică, presupune o multitudine de îndatoriri și raporturi juridice subsecvente pe care un minor de 16 ani nu ar putea să le ducă la îndeplinire cu maturitatea psihică necesară, indiferent de cuprinsul avizului medical prezentat în fața instanței de tutelă. Dacă părintele sau, după caz tutorele nu își dă acordul pentru căsătorie și minorul atacă în instanță refuzul, atunci instanța va decide. Acest lucru acordă instanței o putere crucială într-o astfel de chestiune dificilă din

reglementare expresă în Codul Civil spaniol, evidențiază faptul că familia nu se limitează la legăturile juridice create prin căsătorie, https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/DocumentacionPublicaciones/InstListDownload/Codigo_Civil.PDF, accesat la data de 13.02.2026

[6] L. Irinescu, Dreptul Familiei, ed. Hamangiu, 2024, p. 83-86.

punct de vedere juridic, deoarece încuviințarea căsătoriei și încheierea eventuală a acesteia echivalează cu dobândirea capacității depline de exercițiu de către minor, așadar cu dobândirea dreptului de a încheia orice acte juridice de unul singur (dacă nu îi sunt interzise de către lege din alte rațiuni), lucru care îl supune la riscul de a deveni victima unor abuzuri.

În legislația română, încheierea căsătoriei între persoanele de același sex pe teritoriul României este interzisă în mod expres, în articolul 277 din Codul Civil. Mai mult decât atât, aceste cupluri nu au parte de nicio modalitate de protecție care să le asigure dreptul de a conviețui împreună, parteneriatele civile sau căsătoriile încheiate în străinătate de către persoane de același sex (în cazul parteneriatelor civile, inclusiv și dacă au fost încheiate de persoane de sex opus) nefiind recunoscute, conform aceluiași articol. În Codul Familiei, nu exista o mențiune asupra diferențierii sexuale, fiind folosit termenul de soți[7], dar confuzia creată a dus la exactitatea prevederii curente. Cauza Buhuceanu și alții c. României[8], soluționată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului este un reper jurisprudențial relevant în acest sens. 21 de cupluri stabile și-au manifestat intenția de a se căsători, însă cererile au fost respinse, întrucât contraveneau prevederilor Codului Civil. Deși statele au o oarecare libertate de a legifera după cum consideră de cuviință în această privință (așadar, au, în teorie, dreptul de a nu legaliza astfel de căsătorii sau parteneriate[9]), Curtea a considerat că România și-a depășit acest areal de apreciere și că a încălcat dreptul la respectarea vieții private, garantat de către Convenția Europeană a Drepturilor Omului, prin articolul 8. Deși există state ce și-au modificat legislația pentru a permite cuplurilor între persoane de același sex să se căsătorească în mod valabil (cel mai recent, Grecia), România nu pare că va face acest pas prea curând, întrucât se invocă atitudinea dezaprobatoare a societății și valorile tradiționale după care aceasta se ghidează. Și alte state precum Bulgaria[10], Slovacia[11], Letonia[12] sau Lituania[13], în mod similar, definesc, în propria lege, căsătoria ca uniune între bărbat și femeie și nu recunosc niciun fel de parteneriat civil între persoane de același sex, sau, după caz, recunosc drepturi limitate ale acestora.

[7] M. Avram, *Drept civil. Familia*, ediția a III-a, editura Hamangiu, 2022

[8] https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-224774%22]}, accesat la data de 13.02.2026

[9] A. Iftimiei, Pozitia instantelor constitutionale cu privire la familie și căsătorie în contextul propunerii de revizuire a Constitutiei Române (art. 48), Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași, Tomul LXIII, Științe juridice, 2016, nr. II, pagina 349

[10] https://www.parliament.bg/en/const, accesat la data de 13.02.2026

[11] https://www.jezova.sk/en/same-sex-marriages-in-slovakia.html, accesat la data de 13.02.2026

[12] https://www.saeima.lv/en/legislative-process/constitution, accesat la data de 13.02.2026

[13] https://lrkt.lt/en/about-the-court/legal-information/the-constitution/192, accesat la data de 13.02.2026

Sub sancțiunea nulității absolute, încheierea unei noi căsătorii de către o persoană deja căsătorită în mod valabil cu altcineva este interzisă, grație principiului monogamiei și principiului unicității sentimentelor. Identificăm în acest impediment la căsătorie și o dimensiune penală, întrucât bigamia este incriminată în Codul Penal, articolul 376[14]. Comiterea bigamiei a atras încă din cele mai vechi timpuri consecințe usturătoare în sarcina făptuitorilor, fiind o încălcare gravă a integrității legăturilor familiale. În istorie, astfel de incriminări aspre au fost instituite în dreptul roman, în timpul lui Iustinian, când bărbații bigami erau pedepsiți cu moartea pentru încheierea celei de a doua căsătorii, iar femeile bigame erau chiar și vândute în calitate de sclave, complicii putând fi uciși de către primul soț[15].

Mai mult, rudenia și tutela sunt impedimente la încheierea unei căsătorii valabile în România. Pentru anumite motive temeinice și în prezența unui aviz medical special, totuși, instanța de tutelă poate autoriza căsătoria între rude în linie colaterală de gradul IV[16]. Relația de rudenie reprezintă dintotdeauna o problemă controversată în ceea ce privește orice raport aferent dreptului familiei, dar și un tabu evident în societatea cotidiană, întrucât o astfel de căsătorie presupune o serie de implicații de ordin eugenic, spiritual și social cel puțin respingătoare. Prima reglementare efectivă a actelor de incest în România a apărut în Codul Penal din 1936, articolul 446, în calitate de delict[17]. Norma penală prevedea o cauză de nepedepsire pentru minorul mai mic de 15 „sedus" de un major, dar și decăderea din puterea părintească, dacă făptuitorul era mama sau tatăl persoanei vătămate[18]. În Noul Cod penal, incestul este incriminat în Capitolul II, Infracțiuni contra familiei, prin intermediul articolului 377 și presupune raportul sexual, actul sexual oral sau anal, precum și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală, săvârșite în mod consimțit între rude în linie directă sau între frați și surori. În ceea ce privește tutela, căsătoria este interzisă pe perioada acesteia, dar după încetare, fostul tutore și persoana aflată sub tutelă se pot căsători dacă îndeplinesc toate conditiile legale[19].

Din punct de vedere formal, comunicarea reciprocă a stării de sănătate între soți prin intermediul obținerii unui certificat medical este o formalitate premergătoare căsătoriei fără de care aceasta nu ar putea avea loc[20], având utilitatea de a depista bolile transmisibile care pot pune viața ambilor parteneri în

[14] Art. 376, Cod pen.: (1) încheierea unei noi căsătorii de către o persoană căsătorită se pedepsește cu închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

(2) persoana necăsătorită care încheie o căsătorie cu o persoană pe care o știe căsătorită se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă.

[15] Alexandra-Elena Lungu, Ocrotirea penală a familiei – scurt istoric privind reglementările anterioare, Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași, Tomul LXIV, Științe Juridice, 2018, Supliment, p. 76.

[16] Cod civil, art. 274.

[17] Alexandra-Elena Lungu, *op. cit.*, p. 81.

[18] https://lege5.ro/Gratuit/heztqnzu/delicte-contra-familiei-codul-penal?dp=giydcmrrhez da, accesat la 14.02.2026

[19] Cod civil, art. 275, L. Irinescu, Dreptul Familiei, ed. Hamangiu, București, 2024, p. 97

[20] Cod civil, art. 278.

primejdie. Pe lângă întocmirea certificatului medical, viitorii căsătoriți vor face o declarație de căsătorie prin care își manifestă voința de a încheia căsătoria, ce va fi apoi depusă la serviciul public comunitar de evidență a persoanelor sau la primăria competentă. În mod opțional, orice persoană poate formula în scris o opoziție la căsătorie, prin care învederează ofițerului de stare civilă anumite împrejurări de fapt sau de drept din cauza cărora căsătoria nu poate fi încheiată. Alte formalități referitoare la căsătorie ulterior încheierii sunt înregistrarea acesteia și eventuale mențiuni privitoare la regimul matrimonial.

Înainte de apariția Codului Civil din 1864, obținerea binecuvântării religioase era o condiție imperativă[21] (sub sancțiunea nulității absolute), întrucât biserica avea atribuții de stare civilă. În vremurile curente, însă, deși încă se observă în societatea românească tendința de a acorda ceremoniei religioase o importanță sufletească deosebită, celebrarea religioasă are strict caracter facultativ și nu afectează valabilitatea căsătoriei civile.

3. Încheierea căsătoriei în dreptul francez

Deoarece Codul Civil român este puternic inspirat de Codul lui Napoleon din 1804, putem spune că încheierea căsătoriei în Franța este guvernată de principii asemănătoare celor aferente dreptului românesc. Codul lui Napoleon a fost o însemnată realizare în istoria juridică a Europei, devenind o influență remarcabilă pentru multe alte state atât pe continent, cât și în afara acestuia (state din America Latină). În acea perioadă, viața de familie s-a bucurat de o atenție deosebită din partea legiuitorilor, pentru că era considerată baza vieții sociale. Vârsta matrimonială era prevăzută în funcție de sexul persoanei, bărbatul putând să se căsătorească după împlinirea vârstei de 18 ani, iar femeia, după împlinirea vârstei de 15 ani, așadar majoratul civil nu echivala neapărat cu majoratul matrimonial[2223]. De asemenea, viitorii soți aveau obligația de a obține acordul părinților, chiar dacă vârsta acestora depășea vârsta minimă matrimonială, prin emiterea a trei cereri lunare. Căsătoria era caracterizată de puterea absolută a bărbatului asupra soției sale, numită si „putere maritală", care năștea în sarcina acestora obligația de protecție necondiționată, corelată cu obligația de supunere. Profunda relație de subordonare dintre cei doi și inegalitatea de tratament era adesea evidentă în felul în care cei doi dispuneau de bunurile proprii, femeia neputând să dispună de acestea fără acordul soțului și nici să încheie majoritatea actelor juridice[24]. Bărbatul putea cere oricând divorțul în instanță când își bănuia soția de adulter, însă femeia avea acest drept doar dacă bănuiala se materializa în aducerea de către soț a

[21] T. Bodoaşcă, *Studii de dreptul familiei*, ediția a II-a, ed. Universul Juridic, București, 2025, pg. 105-112, 202-204.

[22] C. Nacu, *Comparațiune între codul civil român și Codul Napoleonian*, Ed. Librăriei Leon Alcalay, București, 1907, art. 144, p. 88.

[23] A. Goldan, *Raporturile maritale și de filiație în dreptul privat comparat*, ed. Universul Juridic, București, 2022, p. 122-123.

[24] Lector Univ. Dr. M. Bădescu, *Concepte fundamentale în teoria și filosofia dreptului 2. Familii și tipuri de drept*, ed. Lumina Lex, București, 2002, p. 36.

concubinei în locuința conjugală[25]. Prevederi interesante se regăseau în Codul lui Napoleon și în materia divorțului, acesta putând fi cerut prin invocarea unor motive limitative cuprinse expres în lege (spre exemplu, decesul sau declararea unei cauze de nulitate). Divorțul de comun acord putea fi solicitat doar dacă situația de fapt respecta anumite condiții (spre exemplu, trecerea a doi ani de la momentul încheierii căsătoriei), însă nu putea fi introdus dacă soții au conviețuit pentru mai mult de 20 de ani sau dacă vârsta soției depășea 45 de ani. Mai mult decât atât, legea interzicea în mod expres divorțul dacă soțul era mai tânăr de 25 de ani, iar soția acestuia era minoră.[26]

Spre deosebire de legea românească, Franța a legalizat căsătoria între persoane de același sex la data de 17 mai 2013, prin legea numită și „marriage pour tous" (căsătorie pentru toți), acordând acestor cupluri drepturi egale cu cele ale cuplurilor heterosexuale în legătură cu adopția, moștenirea și autoritatea părintească. În ciuda recunoașterii legale sporite, cuplurile gay încă sunt confruntate cu dificultăți în privința aducerii unui copil în familia acestora, întrucât adopția este permisă doar dacă cei doi sunt căsătoriți, iar apelarea la serviciile unei mame surogat este interzisă, din cauza dificultăților de determinare a filiației[27].

Codul Civil francez favorizează teoria contractuală a căsătoriei prin mijlocirea termenilor folosiți în cadrul articolului 143[28] („căsătoria este contractată de către două persoane de sex diferit sau de același sex"), dar și prin referirea la cei doi soți ca „părți contractante" în cuprinsul altor articole.

La fel ca legiuitorul român, Franța prevede vârsta maritală de 18 ani sau, în mod excepțional, 16 ani, însă căsătoria minorului va fi aprobată de consiliul de familie, nu de către tutore[2930]. De asemenea, căsătoria între rude este, la fel, interzisă, exceptând situațiile în care se invocă motive temeinice, însă acestea nu vor fi apreciate de către instanță, ci sunt stabilite prin decret prezidențial. Un detaliu deosebit legat de vârsta matrimonială este faptul că nici în România, nici în Franța nu este prevăzută o vârstă maximă până la care o persoană se poate căsători, dar numai Franța admite căsătoria postumă[31], dacă viitorul soț a îndeplinit formalități matrimoniale și și-a exprimat consimțământul fără echivoc înainte de deces. Căsătoria postumă nu produce niciun efect de ordin matrimonial sau succesoral, având strict menirea unui act simbolic[32], și se consideră valabil de la data zilei dinainte de deces[33].

---

[25] A. Goldan, *op. cit.*, p. 124-125.

[26] A. Goldan, *op. cit.*, p. 128.

[27]https://www.lemonde.fr/en/france/article/2023/04/23/ten-years-of-same-sex-marriage-in-france-in-graphs_6023942_7.html, accesat la data de 14.02.2026

[28]https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000027431993?init=true&page=1&query=215&searchField=ALL&tab_selection=all, accesat la data de 14.02.2026

[29] M. Avram, *op. cit.*, p. 95.

[30] https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000006422098, accesat la data de 14.02.2026

[31] M. Avram, *op. cit.*, p. 88.

[32] L. Irinescu, *op. cit.*, p. 74.

[33] https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGIS

Doctrina juridică franceză a introdus două noțiuni care se referă la încheierea unei căsătorii fictive, anume căsătoria în alb, când ambii soți au alt scop față de cel al formării unei familii, și căsătoria în gri, când doar un singur soț are un scop diferit[34]. Pe de altă parte, observăm și o protecție sporită a femeilor și copiilor pentru combaterea violenței în familie prin legi speciale, una dintre acestea fiind Legea 2006-399 din 4 aprilie 2006, care a stabilit că teama reverențială față de ascendent, spre deosebire de dreptul românesc, reprezintă un viciu de consimțământ[35].

4. Căsătoria în dreptul roman

Pe lângă puterea părintească a lui *pater familias*, puterea care izvorăște din căsătorie în sarcina soțului ocupă un loc fruntaș în ierarhia familială, soția fiind dependentă de *manus* a soțului său și plasată într-o poziție, din nou, de inegalitate vizibilă.

În primul rând, *pater familias* stabilea, în mod arbitrar, aptitudinea viitorilor soți de a se căsători, efectuând o examinare corporală a acestora, lucru care deși apreciat de către școala sabiană de drept, a fost combătut de opinia școlii proculiene, care aprecia vârsta de 12 ani pentru fete, respectiv 14 pentru băieți ca fiind momentele de trecere efectivă la pubertate, opinie îmbrățișată și de Justinian[36].

Drept recunoscut doar cetățenilor romani, latinilor vechi, membrilor Confederației latine ori unor persoane determinate cu titlu de favoare, *connubium* era dreptul de a încheia o căsătorie civilă, lipsa acestuia fiind un impediment absolut la căsătorie. Dintre impedimentele relative ce înlăturau posibilitatea de a exercita *jus connubii*, enumerăm limitativ rudenia în linie dreaptă la infinit (până la gradul al VI-lea în linie colaterală), adopția, căsătoria între plebei și patricieni, căsătoria între liberți și senatori, poligamia, văduvia femeii (dacă nu a trecut un an de la data decesului fostului soț), căsătoria între femeia adulterină și amant sau exercitarea serviciului militar[37].

Întrucât căsătoria se baza aproape în întregime pe ideea de *manus*, s-au conturat două tipuri de căsătorie ce presupuneau grade diferite de putere pe care bărbatul o putea exercita asupra soției sale. În căsătoria *cum manu*, încheiată cel mai des în Epocile Străveche și Veche, femeia trece sub *manus* a soțului său[38] printr-un ritual sacru numit *Confareatio*, prin coabitare îndelungată (*usus*) sau prin cumpărare a viitoare soții, la un preț stabilit de către tatăl acesteia (*coemptio*)[39,40]. Orice legătură de rudenie agnatică pe care femeia a avut-o cu propria familie va

CTA000006136118?init=true&page=1&query=171&searchField=ALL&tab_selection=all&anchor=LEGIARTI000024025844#LEGIARTI000024025844, accesat la data de 14.02.2026

[34] M. Avram, *op. cit.*, p. 147.

[35] *Ibidem*, p. 101.

[36] V. Ciucă, *Drept roman: Lectiuni, vol. I, editia a II-a*, ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza" Iași, 2014, p. 304.

[37] *Ibidem*, p. 305-306.

[38] Bruce W. Frier și Thomas A.J. McGinn, *A casebook on Roman Family Law*, ed. Oxford University Press, p. 54.

[39] V. Ciucă, *op. cit.*, p. 308.

[40] Bruce W. Frier și Thomas A.J. McGinn, *op. cit.*, p. 55.

înceta de la încheierea căsătoriei, aceasta căpătând astfel de legături cu rudele agnate ale soțului său. Specifică mai curând perioadelor ulterioare, căsătoria *sine manu* nu presupunea ritualuri sau proceduri deosebite și nici nu se concretiza neapărat prin trecerea femeii din *patria potestas* în *manus* a soțului, rămânând, totuși, în *patria potestas*, dacă aceasta era *alieni juris* sau sub tutelă perpetuă, dacă era *sui juris*[41]. Din punct de vedere patrimonial, datorită (sau, mai potrivit, din cauza) regimului comunității de bunuri care reprezenta piatra de temelie a căsătoriei *cum manu*, soțul căpăta drept absolut de a dispune de bunurile soției sale, revenindu-i acestuia în totalitate odată cu trecerea soției sub *manus* a sa. Guvernată, pe de altă parte, de regimul separației de bunuri, soția *sine manu* pare că deține exponențial mai mult control asupra propriului patrimoniu, exercitând toate prerogativele dreptului de proprietate asupra bunurilor sale și putând încheia acte juridice chiar și cu soțul său[42]. Pe lângă această separație de bunuri, căsătoria *sine manu* a mai presupus și instituirea unui regim dotal, prin înzestrarea cu o masă de bunuri menită să amelioreze cheltuielile specifice căsătoriei.

De cele mai multe ori, persoanele ce se aflau în imposibilitatea de a se căsători grație unui impediment (patricieni și plebei, liberți și ingenui, etc.) care îi lipsea de *connubium* trăiau împreună sub semnul concubinajului, ce poate fi definit conform acelorași coordonate cu care studiem materia concubinajului în momentul prezent. În dreptul roman, concubinajul avea parte de recunoaștere legală, însă la un rang inferior față de căsătoria legitimă, lucru transmis cel mai limpede prin faptul că spre deosebire de copiii juști, copiii rezultați din concubinaj nu erau considerați automat a fi copiii concubinului, putând fi recunoscuți mai târziu[43] (altfel, nu intrau niciodată sub *patria potestas*).

Pe lângă modalitățile generice de desfacere a căsătoriei, anume deces sau divorț (pentru cauză determinată, *ex justa causa* sau *sine justa causa*), soții se puteau repudia unul de altul din proprie voință, ca urmare a survenirii adulterului, necumpătării sau neînfrânării, drept rezervat inițial strict soțului sau lui *pater familias*, dar acordat și soției mulțumită cutumei[44].

5. Elemente de drept canonic

Putem identifica o serie foarte consistentă de state care au adoptat principii valoroase de drept canonic în materia căsătoriei. Spre exemplu, căsătoria în Regatul Unit încă păstrează un pronunțat caracter bisericesc, biserica având un rol vital în formalitatea oficializării căsătoriei (a se vedea următoarea secțiune). De asemenea, influența canonică s-a regăsit, așa cum s-a evidențiat și în secțiunea privitoare la dreptul românesc, în cauza de nulitate a lipsei benedicțiunii religioase anterior Codului Civil din 1864. Întrucât este o materie cu o puternică semnificație spirituală

[41] V, Ciucă, *op. cit.*, p. 310-311.
[42] *Ibidem*, p. 315-316.
[43] *Ibidem*, p. 318.
[44] *Ibidem*, p. 311.

care ar devia această prezentare succintă de la tema inițială, voi exemplifica doar particularități interesante referitoare la condițiile de fond ale căsătoriei.

Pe de o parte, căsătoria putativă[45,46] regăsită și în dreptul românesc, este o căsătorie nulă sau anulată în care soțul de bună-credință păstrează drepturile și obligațiile unui soț dintr-o căsătorie valabilă până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești. Se bazează pe eroarea de fapt, anume pe necunoașterea unei situații care să reprezinte un impediment la căsătorie și pe eroarea de drept[47]. Conform doctrinei, această eroare de fapt presupune inclusiv și ignorarea în mod inocent a existenței cauzei de nulitate[48].

Pe de altă parte, delimitări deosebite se pot discuta în legătură cu impedimentele la căsătorie. Codex Juris Canonici din 1917 introduce distincția dintre impedimente prohibitive[49], în prezența cărora căsătoria nu putea fi legitimă, și impedimentele dirimante, care se referă strict la persoană și la orice motiv care ar putea să o facă incapabilă să se căsătorească[50]. Dreptul civil românesc a cunoscut o influență a dreptului canonic și în acest sens, întrucât remarcăm impedimente și vicii de consimțământ comune celor pe care le cunoaștem astăzi, precum rudenia (fizică și morală), adopția, eroarea sau violența, însă în prezenta cercetare voi exploata doar impedimentele proprii dreptului canonic.

Exclusiv canonului catolic, incapacitatea de asumare a obligațiilor esențiale ale căsătoriei este un impediment care nu se referă la capacitatea generală a persoanei de a gândi, așadar nu îi afectează consimțământul la încheierea căsătoriei, ci afectează capacitatea de a executa obligațiile ce survin din aceasta. Spre exemplu, anomaliile psiho-sexuale precum hipersexualitatea ori anomalii psihologice precum personalitatea psihopatică sau paranoia împiedică respectarea obligațiilor căsătoriei (spre exemplu, obligația de fidelitate). Trebuie să se dovedească faptul că această incapacitate are caracter perpetuu și iremediabil și că ar putea împiedica desfășurarea normală a vieții conjugale într-un mod grav, nu doar ca simplu defect al personalității ce se poate remedia[51].

Dintre impedimentele dirimante, adică cele ce se referă la identitatea persoanei, denumim și impotența, atât masculină, cât și feminină, care trebuie să fie anterioară căsătoriei, netratabilă și certă și se referă la neputința de a realiza un raport sexual, nu la lipsa capacității de concepție. De asemenea, disparitatea de cult, alt impediment dirimant, cauzează invaliditatea căsătoriei atunci când unul dintre parteneri e nebotezat sau nu are o religie (de exemplu, ateii). O singură excepție permisă este cazul în care doi necreștini se căsătoresc și unul dintre aceștia se botează ulterior, transformând căsătoria în una mixtă[52]. Mai mult, omorul sau

[45] Codul civil, art. 304.
[46] T. Bodoaşcă, *op. cit.*, p. 202.
[47] L. Irinescu, *op. cit.*, p. 217.
[48] M. Avram, *op. cit.*, p. 174.
[49] M. Bădescu, *op. cit.*, p. 24.
[50] L. Harosa, Drept canonic, ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 193.
[51] L. Harosa, *op. cit.*, p. 205.
[52] *Ibidem*, p. 208.

tentativa de omor comisă împotriva soțului, atât în calitate de autor, cât și în cea de instigator sau complice, lipsește făptuitorul de posibilitatea de a mai încheia o căsătorie în viitor[53].

6. Căsătoria în sistemul de drept common law englez

Cu referire la regiunile Anglia și Țara Galilor, persoanele de același sex pot forma un parteneriat civil înregistrat, odată cu apariția Civil Partnership act în 2004, respectiv se pot căsători în mod valabil datorită Marriage Same-Sex Act din 2013[54]. Cu toate acestea, Marriage Same-Sex Act a instituit și o politică pentru organizațiile religioase numită „quadruple lock", prin care se asigură faptul că nicio biserică nu poate fi forțată să oficializeze căsătoria unor persoane de același sex, invocând articolul 9 al Convenției Europene a Dreptului Omului, ce garantează respectarea dreptului la libertate de conștiință și religie. Această clauză de opting in are efect doar atunci când biserica și-a dat expres consimțământul pentru a efectua astfel de ceremonii și nu atrage niciun fel de răspundere în sarcina acesteia dacă își exprimă refuzul. O excepție în acest sens este reprezentată de Curch of England și Church of Wales, care sunt obligate să oficializeze strict căsătorii heterosexuale și sunt exceptate de la quadruple lock, măsura neoperând în calitate de tratament preferențial pentru cele două biserici, ci drept asigurare că se protejează dreptul canonic practicat de către acestea[55]. Mai mult, aceeași lege permite persoanelor transgender să își înceapă tranziția și să efectueze proceduri care le permit schimbarea efectivă a sexului în timpul căsniciei, nemaitrebuind să încheie o căsătorie sau un parteneriat civil strict înainte de existența unui act de recunoaștere de gen.

Prin intermediul adoptării Marriage and Civil Partnership (Minimum Age) Act în 2022, vârsta matrimonială a fost schimbată de la 16 ani la 18 ani, iar fapta de a convinge, prin determinare sau dol ori de a constrânge o persoană minoră, rezidentă în Anglia sau Țara Galilor, să se căsătorească, constituie infracțiune[56]. Conform actului Divorce Dissolution Separation din 2020, divorțurile fără culpă, de comun acord, sunt valabile dacă oricare dintre soți cere instanței un ordin de divorț, ce va desface căsnicia pentru circumstanțe ce au deteriorat ireversibil relațiile dintre aceștia. Înainte de adoptarea actului, singura soluție era divorțul din culpă exclusivă, situație în care unul dintre soți trebuia să dovedească ruperea căsătoriei din cauza adulterului, purtării nerezonabile, abandonului timp de mai mult de doi ani, separării faptice de doi ani consimțite de ambii sau separării contestate timp de cinci ani.

[53] *Ibidem*, p. 211.

[54] https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2013/30/section/1/enacted, accesat la data de 14.02.2026

[55]https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a750cd2e5274a59fa717007/140423_M_SSC_Act_factsheet__web_version_.pdf, accesat la data de 14.02.2026

[56] https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2022/28/section/2, accesat la data de 14.02.2026

Sistemul de drept common law englez prezintă o noțiune echivalentă căsătoriei fictive numită „sham marriage", încheiată cu alt scop decât cel de a întemeia o familie și care nu se bazează pe legătura de iubire dintre cele două persoane, ci pe finalitatea obținerii unui drept de rezidență[57]. Sham marriage nu numai că este o modalitate indezirabilă de a frauda legea, dar afectează și posibilitatea de a se căsători a cuplurilor reale în care unul sau ambii parteneri nu dețin acest drept de rezidență, întrucât s-au înregistrat de-a lungul timpului multe cazuri în care cupluri reale, ce doreau să se căsătorească din motive pure și legale, au fost acuzate pe nedrept de încercarea de încheiere a unui sham marriage.

7. Căsătoria în dreptul islamic

Spre deosebire de dreptul canonic, ce presupune un întreg ritual sacru la încheierea căsătoriei, în dreptul islamic aceasta se numește *nikah* și are accepțiunea unui contract, însă cu o încărcătură spirituală și socială puternică, deoarece este privită ca pe o datorie de a proteja familia și moralitatea.

Lucrul care a dus la numeroase comparații ale mariajului cu o vânzare este dota, o sumă de bani pe care bărbatul o oferă, în semn de respect, viitoarei soții, prin plata unei sume globale sau prin prestații succesive.

Elementul care distinge căsătoria islamică de celelalte sisteme de drept discutate în mod cel mai evident este permiterea poligamiei. În timp ce femeia are drept doar la un singur soț, bărbatul se poate căsători simultan cu cel mult patru femei[58] doar dacă dispune de resurse suficiente pentru a le trata în mod egal, fiindu-i interzisă căsătoria cu o a cincea fără să o repudieze pe una dintre celelalte patru înainte[59]. Un bărbat musulman se poate căsători cu o femeie creștină sau evreică, dar inversul nu este valabil.

În cazul divorțului cerut de către femeie, aceasta trebuie să aibă acordul soțului, iar dacă îl primește, dota se restituie. Dacă a fost maltratată ori soțul său este nepracticant sau păcătos, atunci aceasta poate cere divorțul la judecătorul musulman. Căsătoria încetează de drept în caz de apostazie, adică atunci când are loc renunțarea la o religie în mod public sau renegarea unei doctrine și adoptarea alteia[60].

8. Concluzii

Deși încheierea căsătoriei are parte de o reglementare diferită depinzând de statul a cărui legislație o consultăm și observăm faptul că aceasta capătă o accepțiune diferită cu fiecare sistem de drept studiat, putem spune că în final, efectul este același. Lacune și interpretări neunitare încă pot exista, dar căsătoria

[57] A. Goldan, *op. cit.*, p. 201.

[58] A. Bonciog, *Drept privat comparat*, ed. Universul Juridic, București, 2024, p. 239.

[59] I. Gheberta, *Nulitatea căsătoriei în dreptul român și comparat*, ed. Universul Juridic, București, 2017, p. 50-51.

[60] A. Iftimiei, *Drept comparat și sisteme juridice contemporane*, ed. Universul Juridic, București, 2024, p. 234.

este, mai mult decât orice, un act de asociere care, independent de efectele patrimoniale și personale ce se produc drept consecință, ar trebui să se fundamenteze negreșit pe sentimente puternice și pe intenția de a crea o comunitate de viață.

Aknowlegments
Această lucrare a fost susținută prin Grantul de cercetare REGELE CAROL I, finanțat de Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării din România, contract nr. 22/2024.

Referințe

L. Irinescu, *Dreptul familiei,* ed. Hamangiu, București, 2024
M. Avram, *Drept civil. Familia*, editia a III-a, editura Hamangiu, 2022
A. Iftimiei, *Pozitia instantelor constitutionale cu privire la familie și căsătorie în contextul propunerii de revizuire a Constitutiei Române (art. 48)*, Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași, Tomul LXIII, Științe juridice, 2016, nr. II
Alexandra-Elena Lungu, *Ocrotirea penală a familiei – scurt istoric privind reglementările anterioare*, Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași, Tomul LXIV, Științe Juridice, 2018, Supliment
T. Bodoașcă, *Studii de dreptul familiei*, editia a II-a, ed. Universul Juridic, București, 2025
C. Nacu, *Comparatiune între codul civil român și Codul Napoleonian*, Ed. Librăriei Leon Alcalay, București, 1907
A. Goldan, *Raporturile maritale și de filiatie în dreptul privat comparat*, ed. Universul Juridic, București, 2022
Lector Univ. Dr. M. Bădescu, *Concepte fundamentale în teoria și filosofia dreptului 2. Familii și tipuri de drept*, ed. Lumina Lex, București, 2002
V. Ciucă, *Drept roman: Lectiuni, vol. I, editia a II-a*, ed. Universitătii Alexandru Ioan Cuza Iași, 2014
Bruce W. Frier și Thomas A.J. McGinn, *A casebook on Roman Family Law*, ed. Oxford University Press
L. Harosa, *Drept canonic*, ed. Universul Juridic, București, 2013
A. Bonciog, *Drept privat comparat*, ed. Universul Juridic, București, 2024
I. Gheberta, *Nulitatea căsătoriei în dreptul român și comparat*, ed. Universul Juridic, București, 2017
A. Iftimiei, *Drept comparat și sisteme juridice contemporane,* ed. Universul Juridic, București, 2024
https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/BGB.pdf, accesat la data de 13.02.2026
https://www.codigocivil.pt/pesquisar?frase=1577&buscar.x=0&buscar.y=0, accesat la data de 13.02.2026
https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/DocumentacionPublicaciones/InstListDownload/Codigo_Civil.PDF, accesat la data de 13.02.2026
https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-224774%22]}, accesat la data de 13.02.2026
https://www.parliament.bg/en/const, accesat la data de 13.02.2026
https://www.jezova.sk/en/same-sex-marriages-in-slovakia.html, accesat la data de 13.02.2026
https://www.saeima.lv/en/legislative-process/constitution, accesat la data de 13.02.2026
https://lrkt.lt/en/about-the-court/legal-information/the-constitution/192, accesat la data de 13.02.2026

https://lege5.ro/Gratuit/heztqnzu/delicte-contra-familiei-codul-penal?dp=giydcmrrhezda, accesat la 14.02.2026
https://www.lemonde.fr/en/france/article/2023/04/23/ten-years-of-same-sex-marriage-in-france-in-graphs_6023942_7.html, accesat la data de 14.02.2026
https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000027431993?init=true&page=1&query=215&searchField=ALL&tab_selection=all, accesat la data de 14.02.2026
https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000006422098, accesat la data de 14.02.2026
https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGISCTA000006136118?init=true&page=1&query=171&searchField=ALL&tab_selection=all&anchor=LEGIARTI000024025844#LEGIARTI000024025844, accesat la data de 14.02.2026
https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2013/30/section/1/enacted, accesat la data de 14.02.2026
https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a750cd2e5274a59fa717007/140423_M_SSC_Act_factsheet__web_version_.pdf, accesat la data de 14.02.2026
https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2022/28/section/2, accesat la data de 14.02.2026